

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні кафедри
фізичної терапії та ерготерапії
протокол № 2 від «2» вересня 2019 р.
Зав. каф _____ Коритко З.І.

Івасик Н. О.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни

**«КЛІНІЧНИЙ РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ПРИ
ПОРУШЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА ДИХАЛЬНОЇ
СИСТЕМ»**

рівень вищої освіти «бакалавр»

для студентів II курсу факультету фізичної терапії та ерготерапії

Львів - 2019

Практична робота № 1
**Тема: «Наукове обґрунтування фізичної терапії при кардіо-
респіраторних захворюваннях»**
(3 год)

Питання для обговорення:

1. Основа доказів для респіраторної реабілітації.
2. Порівняльна характеристика показань до застосування фізичної терапії як складової частини пульмонологічної реабілітації при бронхолегеневих захворюваннях
3. Основа доказів для серцевої реабілітації.
4. Докази застосування фізичної терапії відповідно до фази серцевої реабілітації.

Мета заняття: Удосконалити теоретичні знання та практичні навички студентів про шляхи виявлення фахової інформації, навчити застосовувати отриману інформацію відповідно до потреб пацієнта з КРЗ.

Навчально-матеріальне забезпечення заняття: схеми, таблиці, рисунки, мультимедійна презентація.

Організаційна структура заняття: тривалість – 2 навчальні години, з них:

- підготовчий етап (організація заняття, навчальні завдання, визначення вхідного рівня знань);
- основний етап (формування професійних знань, вмінь та навичок);
- заключний етап (контроль корекція професійних знань, вмінь та навичок, контроль вихідного рівня знань, підсумки заняття, завдання для самостійної роботи).

Контрольні питання.

1. Фізична терапія осіб з КРЗ у базі доказової медицини
2. Застосування ФТ при КРЗ у базі української фахової інформації та інформації, поданої кирилицею.

Контроль засвоєння матеріалу:

- опитування студентів (контрольні питання);
- практичний показ вивченого матеріалу.

Практична робота № 2-4

Тема: «Фактори впливу/корекції під час добору засобів фізичної терапії при кардіо-респіраторних захворюваннях».
(12 год)

Питання для обговорення:

1. Чинники, що визначають характер і спрямованість заходів фізичної терапії осіб з респіраторними захворюваннями.
2. Стратегічна оцінка ризику та огляд здоров'я для здійснення фізичної терапії осіб з серцево-судинними захворюваннями.
3. Складова ФТ при порушенні діяльності ДС та СС.

Мета заняття: Вивчити особливості застосування ФТ при КРЗ.

Навчально-матеріальне забезпечення заняття: схеми, таблиці, рисунки, мультимедійна презентація.

Організаційна структура заняття: тривалість – 6 навчальних годин, з них:

- підготовчий етап (організація заняття, навчальні завдання, визначення вхідного рівня знань);
- основний етап (формування професійних знань, вмінь та навичок);
- заключний етап (контроль корекція професійних знань, вмінь та навичок, контроль вихідного рівня знань, підсумки заняття, завдання для самостійної роботи).

Контрольні питання.

1. Основні синдроми при захворюваннях ДС
2. Кашель як лімітувальний симптом під час добору засобів фізичної реабілітації в дітей з бронхолегеневими захворюваннями.
3. Задихка як фактор впливу/корекції під час добору засобів фізичної реабілітації в дітей з бронхолегеневими захворюваннями.
4. Процес стратифікації ризику при ССЗ.
5. Компоненти стратифікації ризику при ССЗ.
6. Компоненти клінічної оцінки.
7. Складова клінічної діяльності фізичного терапевта
8. Складова частина (компоненти) МКФ.
9. Складова обстеження при фізичній терапії осіб з КРЗ.

Контроль засвоєння матеріалу:

- опитування студентів (контрольні питання);
- практичний показ вивченого матеріалу.

Практична робота № 5-8
Реабілітаційні втручання та методики їх застосування при
респіраторних захворюваннях
(12 год)

Питання для обговорення:

1. Фізичні вправи (спеціальні вправи, ЗРВ);
2. Маніпуляційні втручання;
3. Положення поступального дренажу;
4. Положення для покращення вентиляції;
5. Водні процедури;
6. Масаж;
7. Природні чинники.

Мета заняття: Набути теоретичні знання та практичні навички щодо застосування засобів фізичної терапії та методики їх застосування при бронхолегеневих захворюваннях.

Навчально-матеріальне забезпечення заняття: кушетки, схеми, таблиці, рисунки, мультимедійна презентація.

Організаційна структура заняття: тривалість – 4 навчальні години, з них:

- підготовчий етап (організація заняття, навчальні завдання, визначення вхідного рівня знань);
- основний етап (формування професійних знань, вмінь та навичок);
- заключний етап (контроль корекція професійних знань, вмінь та навичок, контроль вихідного рівня знань, підсумки заняття, завдання для самостійної роботи).

Контрольні питання.

1. Мета, протипокази, застереження при виконанні різних засобів ФТ.
2. Мета, протипокази, застереження при застосуванні різних методик дихальної гімнастики.

Контроль засвоєння матеріалу:

- опитування студентів (контрольні питання);
- практичний показ вивченого матеріалу.

Практична робота № 9-12

Тема: «Фізіологія та моніторинг вправ при реабілітації осіб з серцево-судинними захворюваннями»
(12год)

Питання для обговорення:

1. Фізіологічні механізми вправ
2. Особливості застосування ФТ на різних етапах КР

Мета заняття: Набути теоретичні знання та практичні навички щодо застосування засобів фізичної терапії та методики їх застосування при серцево-судинних захворюваннях.

Навчально-матеріальне забезпечення заняття: кушетки, схеми, таблиці, рисунки, мультимедійна презентація.

Організаційна структура заняття: тривалість – 4 навчальні години, з них:

- підготовчий етап (організація заняття, навчальні завдання, визначення вхідного рівня знань);
- основний етап (формування професійних знань, вмінь та навичок);
- заключний етап (контроль корекція професійних знань, вмінь та навичок, контроль вихідного рівня знань, підсумки заняття, завдання для самостійної роботи).

Контрольні питання.

1. Вплив загальної фізичної культури на стан серцево-судинної системи.
2. Особливості застосування: серцево-судинний дрейф (рівномірне навантаження низької (помірної) інтенсивності?), інтервального тренування, тренування на розвиток сили при ССЗ.
3. ФТ при Гіпер-та гіпотонічній х-бі.
4. ФТ при СН.
5. ФТ при ІХС.
6. ФТ при ІМ.

Контроль засвоєння матеріалу:

- опитування студентів (контрольні питання);
- практичний показ вивченого матеріалу.

Практична робота № 13-14**Тема: «Складання програм з фізичної терапії при кардіо-респіраторних захворюваннях»**

(6 год)

Питання для обговорення:

1. Мета, цілі ФТ.
2. Покази та протипокази до занять з ФТ.
3. Підбір засобів ФТ.
4. Визначення дозування.

Мета заняття: Набути теоретичні знання та практичні навички щодо складання програм з ФТ при КРЗ та корекції програми відповідно до стану пацієнта.

Навчально-матеріальне забезпечення заняття: схеми, таблиці, рисунки, мультимедійна презентація.

Організаційна структура заняття: тривалість – 4 навчальні години, з них:

- підготовчий етап (організація заняття, навчальні завдання, визначення вхідного рівня знань);
- основний етап (формування професійних знань, вмінь та навичок);
- заключний етап (контрольні корекція професійних знань, вмінь та навичок, контроль вихідного рівня знань, підсумки заняття, завдання для самостійної роботи).

Контрольні питання.

1. Підбір засобів ФТ та методики їх застосування відповідно функціональних порушень пацієнта з КРЗ.
2. Підбір дозування відповідно до етапу та функціонального стану пацієнта з КРЗ.

Практична робота № 15-20
Тема: «Розв’язування ситуаційних задач»
(15 год)

Питання для обговорення:

1. Визначення проблем.
2. Постановка мети та цілі ФТ.
3. Підбір засобів ФТ та методик їх застосування.
4. Методичні особливості заняття.

Мета заняття: Удосконалення практичних навичок щодо складання програм з ФТ при КРЗ та корекції програми відповідно до стану пацієнта.

Навчально-матеріальне забезпечення заняття: ситуаційні завдання.

Організаційна структура заняття: тривалість – 4 навчальні години, з них:

- підготовчий етап (організація заняття, навчальні завдання, визначення вхідного рівня знань);
- основний етап (формування професійних знань, вмінь та навичок);
- заключний етап (контроль корекція професійних знань, вмінь та навичок, контроль вихідного рівня знань, підсумки заняття, завдання для самостійної роботи).

Контрольні питання.

За даними діагнозу, історії хвороби та обстеження пацієнта з КРЗ скласти реабілітаційну програму. Наприклад: Хвора Р. 11 років. Лівобічна полісегментарна пневмонія, ексудативний плеврит, ДН-II ст. Поступила у стаціонар 4 дні тому з $t - 39,1^{\circ} \text{C}$. Скарги на загальну слабкість, важко дихати, ЧД – 36, ЧСС – 155 уд/хв. 2 дні тому була проведена плевральна пункція, через яку вивели 600 мл ексудату.

При обстеженні виявлено відставання лівої сторони грудної клітки при диханні, перкуторно виявлено укорочений звук, аускультативно в цій ділянці дихання не прослуховується. Зліва по боковій поверхні місцями прослуховуються крепитуючі хрипи. Кашель відсутній. ЧД – 28, ЧСС – 110, $t - 37^{\circ} \text{C}$.

Контроль засвоєння матеріалу:

- опитування студентів (контрольні питання);
- практичний показ вивченого матеріалу.

Рекомендована література

Основна:

1. Заболевания сердца и реабилитация / под ред. М. Л. Поллока, Д.Х. Шмидта. – Киев : Олимп. л-ра, 2000. – 408 с.
2. Івасик Н. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації/терапії дітей шкільного віку з бронхолегеневими патологіями : монографія / Наталія Івасик. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 393 с.
3. Івасик Н. Фізична реабілітація при порушенні діяльності органів дихання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фізкультурного профілю / Наталія Івасик. – 2-ге вид. – Львів :Український бестселер, 2009. – 192 с.
4. Коритко З. І. Коритко З. Загальна фізіологія : навч. посіб. / Зоряна Коритко, Євген Голубій. – Львів : ПП Сорока, 2002. – 141 с.
5. Коритко З. Медико-біологічні основи фізичного виховання / Зоряна Коритко. – Львів, 2002. – 51 с.
6. Куцериб Т. Анатомія людини з основами морфології : навч. посіб. / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів: ЛДУФК, 2019. – 86 с.
7. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія " та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.
8. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Ф. В. Музика, М. Я. Гриньків., Т. М. Куцериб. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
9. Мухін В.М. Фізична реабілітація : підручник / В. М. Мухін. – Київ : Олімпійська література, 2010. – 488 с.
10. Hertsyk A. Smart Goal Setting in Physical Therapy. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2016; 2(34):57-63.
11. Frownselter DL, Dean E. Cardiovascular and Pulmonary Physical Therapy: Evidence to Practice. 5th ed. Elsevier Mosby, 2013. 832p.
12. Massimo F. Piepoli, Arno W. Hoes, Stefan Agewall, Christian Albus, Carlos Brotons, Alberico L. Catapano. [2016 European Guidelines on cardiovascular disease prevention in clinical practice.](#)
13. Morag K, Exercise Leadership in Cardiac Rehabilitation. John Wiley & Sons Ltd, 2006.

Допоміжна:

14. Бас О. Реабілітаційне обстеження жінок після мастектомії / Ольга Бас // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2008. – Вип. 12, т. 3. – С. 22–25.
15. Бас О. Фізична реабілітація учнів молодших класів при сколіозі / О. Бас, С. Боднарчук // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 630–635.
16. Герцик А. М. Обстеження як функціональна підсистема фізичної реабілітації / терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового

- апарату / А. М. Герцик, О. І. Тиравська // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт. 2016. – Вип. 22.
17. Івасик Н. Алгоритм реабілітаційного обстеження дітей з бронхолегеневими захворюваннями / Івасик Н. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2016. – № 4(54). – С. 42–46.
 18. Івасик Н. О. Індивідуальний підхід до фізичної реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму / Івасик Н. О., Івасик О. О. // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту : зб. наук. пр./ за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2003. – № 6. – С. 17–26.
 19. Івасик Н. О. Засоби фізичної реабілітації в екстреній допомозі при порушенні ритму та провідності серця / Івасик Н. О., Очеретна О. М., Чеховська М. Я. // Науковий часопис [Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова]. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. - Київ, 2013. - Вип. 7(33), т. 2 (Н-Я). – С. 530–535.
 20. Івасик Н. Модель планування індивідуальної програми фізичної реабілітації/терапії дитини з бронхо-легеневим захворюванням / Івасик Наталія // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2017. – № 2(58). – С. 34-39.
 21. Івасик Н. Обґрунтування диференційного підходу експрес-оцінки реабілітаційного потенціалу при фізичній реабілітації дітей з бронхолегеневими захворюваннями / Наталія Івасик // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту. ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2016. – Вип. 3К1(70)16. – С. 16–20.
 22. Івасик Н. Організаційні та методичні складові концепції фізичної реабілітації дітей з бронхо-легеневими патологіями / Наталія Івасик // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2016. – Вип. 1. – С. 488–494.
 23. Івасик Н. О. Особливості дозування фізичного навантаження при фізичній реабілітації дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. О., Тиравська О. І. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 11(81)16. – С. 49–53.
 24. Івасик Н. Підбір засобів фізичної реабілітації для дітей з порушенням ритму і провідності серця / Наталія Івасик, Оксана Очеретна, Мар'яна Чеховська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Львів, 2014. – Вип. 18, т. 3. – С. 86 – 94.
 25. Івасик Н. О. Побудова реабілітаційного діагнозу в клінічній практиці фізичного реабілітолога при бронхо-легеневих захворюваннях у дітей / Івасик Н. О., Левицька Л. М. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.

- П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2016. – Вип. 10(80)16. – С. 51–55.
26. Івасик Н. Порівняльна характеристика показів до застосування Фізичної Реабілітації, як складової пульмонологічної реабілітації при бронхолегеневих захворюваннях Лікарська справа, 2017. – № 5-6. – С. 25–31.
 27. Івасик Н. Реабілітаційний діагноз при бронхо-легеневих захворюваннях у дітей згідно МКФ / Наталія Івасик // Сучасні аспекти в комплексному підході до фізичної реабілітації : тези доп. наук.-практ. конф. – Львів, 2017. – С. 29.
 28. Івасик Н. Складання індивідуальної програми з фізичної реабілітації для дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 9(79)16. – С. 47–51.
 29. Івасик Н. Технологія фізичної реабілітації дітей з бронхо-легеневими захворюваннями в умовах стаціонарного лікування / Наталія Івасик // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2016. – № 5(55). – С. 34–40.
 30. Івасик Н. Фізична реабілітація осіб з бронхо-легеневими захворюваннями у базі доказової медицини / Наталія Івасик // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – 2017. – Вип. 25/26. – С. 142–148.
 31. Івасик Н. Фізична реабілітація дітей, хворих на бронхіальну астму : метод. рек. для фахівців з фізичної реабілітації / Наталія Івасик. – Львів, 2003. – 64 с.
 32. Мошков В.И. Об умеренности физических нагрузок в лечебной физкультуре. Лекция // Вопросы курортологии, физиотерапии и лечебной физкультуры. – 1991. – № 5. – С. 62–64.
 33. Тиравська О. І. Реабілітаційне обстеження осіб після хірургічного лікування кил міжхребцевих дисків поперекового відділу хребта / О. І. Тиравська // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фізичної культури та спорту. – Львів : Українські технології, 2009. – Вип. 13, т. 3. – С. 171–175.
 34. Тиравська О.І. Вихідні показники функціонального стану опорно-рухового апарату осіб після хірургічного лікування кил міжхребцевих дисків поперекового відділу хребта / Оксана Тиравська // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фізичного виховання, спорту та здоров'я людини. – Львів, 2012. – Вип. 16, т. 3. – С. 236–241.
 35. Уилмор Дж. Х. Физиология спорта и двигательной активности / Уилмор Дж. Х., Костил Д. Л. – Киев : Олимпийская литература, 1997. – 503 с.
 36. Фізична реабілітація : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Київ : Кондор, 2012. – 1162 с.

37. Хрущев С. В. Физическая культура детей с заболеваниями органов дыхания / Хрущев С.В., Симонова О.И. – Москва, 2006.
38. Carson K.V. Physical training for asthma / Carson K.V., Chandratilleke M.G., Picot J., Brinn M.P., Esterman A.J., Smith B.J. Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 9. [DOI: 10.1002/14651858.CD001116.pub4.]
39. Chatian M, Tarchalski JL, Lisowski J, Poziomska-Piatkowska E [The influence of the outpatient cardiologic rehabilitation on the physical fitness at patients after a STEMI](#) Polski merkuriusz lekarski, 2014, 36(212), 88-91
40. Chaves G.S.S. [Chest physiotherapy for pneumonia in children](#). / Chaves G.S.S., Fregonezi G.A.F., Dias F.A.L., Ribeiro C.T.D., Guerra R.O., Freitas D.A., Parreira V.F., Mendonca K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 9. [DOI: 10.1002/14651858.CD010277.pub2.]
41. Craig A. Williams. Exercise Training in Children and Adolescents with Cystic Fibrosis: Theory into Practice / Craig A. Williams, Christian Benden, Daniel Stevens, Thomas Radtke // International Journal of Pediatrics Volume 2010 (2010), Article ID 670640.
42. Droszcz W. Astwa. Zarys patofizjologii, zasady diagnostyki i leczenia Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2002. – 316 s.
43. Freitas D.A. [Breathing exercises for adults with asthma](#) / Freitas D.A., Holloway E.A., Bruno S.S., Chaves G.S.S., Fregonezi G.A.F., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 10. [DOI: 10.1002/14651858.CD001277.pub3.]
44. Freitas D.A. Standard (head-down tilt) versus modified (without head-down tilt) postural drainage in infants and young children with cystic fibrosis / Freitas D.A., Dias F.A.L., Chaves G.S.S., Ferreira G.M.H., Ribeiro C.T.D., Guerra R.O., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2015, Issue 3. [DOI: 10.1002/14651858.CD010297.pub2.]
45. Gaffin JM, Shotola NL, Martin TR, Phipatanakul W. Clinically useful spirometry in preschool-aged children: evaluation of the 2007 American Thoracic Society Guidelines. [Journal of Asthma](#). 2010;47:762–767.
46. Garrod R., Lasserson T. Role of physiotherapy in the management of chronic lung diseases: An overview of systematic reviews // Respir. Med. — 2007. — V. 101, № 12. — P. 2429–2436.
47. Grande A.J. [Water-based exercise for adults with asthma](#). / Grande A.J., Silva V., Andriolo B.N.G., Riera R., Parra S.A., Peccin M.S. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2014, Issue 7. [DOI: 10.1002/14651858.CD010456.pub2].
48. Hartley L, Lee MS, Kwong JSW, Flowers N, Todkill D, Ernst E, Rees K. Qigong for the primary prevention of cardiovascular disease. Cochrane Database of Systematic Reviews 2015, Issue 6. Art. №: CD010390
49. Key Concepts and Advances in Pulmonary Rehabilitation / Martijn A. Spruit, Sally J. Singh, Chris Garvey, Richard ZuWallack et al. and on

- behalf of the ATS/ERS Pulmonary Rehabilitation / Am J Respir Crit Care Med, 2013/ -Vol. 188 (8). – P. e13–e64.
50. Lee A.L. Airway clearance techniques for bronchiectasis / Lee A.L., Burge A.T., Holland A.E. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2015, Issue 11. [DOI: 10.1002/14651858.CD008351.pub3].
 51. Macêdo T.M.F. [Breathing exercises for children with asthma](#). / Macêdo T.M.F., Freitas D.A., Chaves G.S.S., Holloway E.A., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2016, Issue 4. [DOI: 10.1002/14651858.CD011017.pub2.].
 52. McIlwaine M. Positive expiratory pressure physiotherapy for airway clearance in people with cystic fibrosis. / McIlwaine M., Button B., Dwan K // Cochrane Database of Systematic Reviews 2015, Issue 6.
 53. Mckoy, N.A. Active cycle of breathing technique for cystic fibrosis / Mckoy, N.A., Wilson, L.M., Saldanha, I.J., Odelola, O.A., Robinson, K.A. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2016, Issue 7.
 54. Morag K, Exercise Leadership in Cardiac Rehabilitation. John Wiley & Sons Ltd, 2006.
 55. Morrison L. Oscillating devices for airway clearance in people with cystic fibrosis. / Morrison L., Agnew J. // Cochrane Database of Systematic Reviews 2014, Issue 7. [DOI: [10.1002/14651858.CD006842.pub3](#)].
 56. Oberwaldner B. Physiotherapy for airway clearance in paediatrics. / Oberwaldner B. // European Respiratory Journal, 2000. - № 15. – P.196-204.
 57. Osadnik C.R. [Airway clearance techniques for chronic obstructive pulmonary disease](#) / Osadnik C.R., McDonald C.F., Jones A.P., Holland A.E. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2012, Issue 3. [DOI: 10.1002/14651858.CD008328.pub2.]
 58. Roqué i Figuls M. Chest physiotherapy for acute bronchiolitis in paediatric patients between 0 and 24 months old. / Roqué i Figuls M, Giné-Garriga M, Granados Rugeles C, Perrotta C. // Cochrane Database of Systematic Reviews 2012, Issue 2. [DOI: [10.1002/14651858.CD004873.pub4](#)]
 59. Warburton C.J. [Surgery versus non-surgical treatment for bronchiectasis](#) / Warburton C.J., Corless J.A. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2000, Issue 4. [DOI: 10.1002/14651858.CD002180]
 60. Warnock L. Chest physiotherapy compared to no chest physiotherapy for cystic fibrosis. / Warnock L., Gates A. // Cochrane Database of Systematic Reviews 2015, Issue 12. [DOI: [10.1002/14651858.CD001401.pub3](#)]
 61. Yang M. Chest physiotherapy for pneumonia in adults. / Yang M., Yan Y., Yin X., Wang B.Y., Wu T., Liu G.J., Dong B.R. // Cochrane Database Syst Rev. 2013, Issue 2 [DOI: 10.1002/14651858.CD006338.pub3.].

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Герцик А. М. Пацієнт як підсистема фізичної реабілітації при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату [Електронний ресурс] / Андрій Герцик, Оксана Тиравська // Спортивна наука України. – 2016. – № 3(73). – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/issue/archive>

2. Івасик Н. Застосування тренажерів у дихальній гімнастиці пацієнтів з бронхолегеневими захворюваннями [Електронний ресурс] / Наталія Івасик // Спортивна наука України. – № 2(72). – С. 42–50. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/415/399>
3. Електронний каталог ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3w.ldufk.edu.ua/>
4. Електронний репозитарій ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>
5. Лікувальна фізична культура при захворюваннях органів дихання : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 27 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/239>
6. Лікувальна фізична культура при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 27 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/294>
7. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 111 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/826>